
Hartstocht kent geen nut

Guus van Loenen

Er is een belangrijk verschil tussen doel en middel. Middel gaat over het nut, doel gaat over de zin van een handeling. Dat onderscheid lijkt wel eens uit het oog te worden verloren bij de vraag naar de effecten van geestelijke verzorging. De nuttige kanten komen vaak voorop te staan: geestelijke verzorging heeft positieve invloed op het genezingsproces, op de veerkracht, op de ontspanning, op de zelfredzaamheid – ja, zelfs op de opnameduur. Wellicht worden juist deze effecten benadrukt omdat managers, behandelaars en zorgfinanciers hierin het meest geïnteresseerd zijn. Maar de kernvraag is niet of geestelijke verzorging nuttig is maar of geestelijke verzorging bijdraagt aan zinvolheid. Ziekte of crisis kan tot gevolg hebben dat mensen het doel in hun leven kwijt raken. Of dat zij zich realiseren dat ze eigenlijk niet iets hebben waar het in hun leven echt op aankomt. Beslissend is wat geestelijke verzorging in zulke situaties te bieden heeft.

De kwestie raakt aan de vraag of gezondheid nu de belangrijkste waarde in het leven is of de belangrijkste voorwaarde. Is gezondheid zelf doel of middel?

Vergelijk het met dansen. Er zijn mensen die gaan dansen om even de sleur te doorbreken, om anderen te ontmoeten, om hun zorgen te vergeten, om een nieuw lief te vinden, om de aandacht op zich te vestigen. En er zijn mensen die gaan dansen omdat ze niets liever doen. Vraag je de laatsten naar het waarom, dan is de kans groot dat ze enkel zullen antwoorden: 'Daarom!' Voor hen is dansen louter hartstocht. Er is geen andere beweegreden. Een vervolg-waarde die door het dansen wordt gerealiseerd ontbreekt. Mogelijk valt bij deze groep van echte liefhebbers aan te tonen dat hun dansen bevorderlijk is voor zaken als een stabiele bloeddruk, een betere spijsvertering of een langere levensverwachting. Het zal hen niet uitmaken. Ze dansen om het dansen zelf.

Parallel hieraan is geestelijke verzorging erop gericht mensen te begeleiden bij hun hartstocht voor het leven. Of juist bij het ontbreken daarvan. Niet omdat dat goed voor iets anders zou zijn, maar om de waarde van het leven zelf. In de kern lost geestelijke verzorging geen problemen op die iemand hinderen om zijn of haar doel te bereiken. Geestelijke verzorging gaat veeleer over het doel zelf dat iemand voor ogen staat – hoe gehinderd hij of zij wellicht ook wordt. Criterium voor geslaagde geestelijke verzorging is uiteindelijk of mensen met meer vuur en met meer reden van bewegen door het leven gaan – onafhankelijk van de vraag of hun gezondheid al dan niet is verbeterd. Nu nog een instrument om dat te meten!

Guus van Loenen

Geestelijk verzorger, Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg, Venray